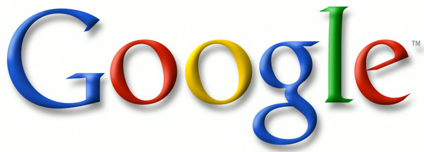

IS HET ONTWERP

DER

CULTUURWET

OP WETTIGE, BILLIJKE

EN

GELIJKSOORTIGE GRONDSLAGEN DAARGESTELD?

DOOR

Mr. W. F. G. L. Bon. d'ABLAING VAN GIESSENBURG,

VROEGER REGTERLIJK AMBTENAAR EN PLANTER OP JAVA.

NIET IN DEN HANDEL.

UTRECHT,
J. DE KRUYFF.
1866.

NETHERLANDS

IS HET ONTWERP

DER

CULTUURWET

OP WETTIGE, BILLIJKE

EN

GELIJKSOORTIGE GRONDSLAGEN DAARGESTELD?

DOOR

Mr. W. F. G. L. Bon. d'ABLAING VAN GIESSENBURG,

VROEGER REGTERLIJK AMBTENAAR EN PLANTER OP JAVA.

NIET IN DEN HANDEL.

UTRECHT,
J. DE KRUYFF.
1866.

Virtus Tutissima Cassis.

AANLEIDING EN INLEIDING.

Na dat gedurende ruim 16 jaren, ik op Java eerst in eene Regterlijke betrekking en later als planter al het nadeelige ontwaard had, van den, gedurende al dien tijd, weifelenden gang van beheer, door het bestuur aangenomen, hoopte ik, dat eindelijk de mogelijkheid daargesteld zoude zijn, om een beheer op de vaste grondslagen van regt, regtvaardigheid en staatsbelang in uitgebreiden zin vastgesteld te zien.

De standvastige oppositie van den Minister J. C. Baud en zijne geestverwanten, was van het roer van staat verwijderd, de dwangcultures waren in hun waar daglicht aanschouwd, het begrip vatte wortel, dat de Indische bezittingen, wel is waar, baten aan de Nederlandsche schatkist konden afwerpen; doch dat dit alleen zoodanig moest plaats hebben, dat geen Nederlander er zich over behoefde te schamen, en dit doel bereikt moest worden door intrekking van alle maatregelen, die tegen het regt van de ons aanvertrouwde volkeren streden.

Hiermede was men druk bezig, de indigo-, cochenille- en tabakscultuur werden ingetrokken. en zoo voortgaande, was de beurt aan de suiker gekomen, om als Gouvernementscultuur verlaten, met de nog overigen aan de particuliere industrie van Javaan en Europeaan overgelaten te worden.

Het was het systhema dat de staat nimmer als Industriëel tegen zijne onderzaten moet optreden.

De gedwongen koffijcultuur was nog in volle kracht; doch ook om deze onregtvaardigheid, bij uitnemendheid, uit den weg te ruimen, hierover had reeds menig Staatsman nagedacht,

alsmede om de Padjak en Heerendiensten binnen de wettige grenzen terug te voeren.

Niet zonder strijd was dit geschied, en Neêrlands Nijverheid en handel, kon met regt verwachten, dat spoedig eene dusdanige regeling door het Gouvernement zoude plaats hebben, zelfs met opoffering van een gedeelte van het Batig slot, en de Regering geen Industriëel en koopman meer zoude willen wezen.

In stede hiervan is er een ontwerp van wet ingediend, waardoor de grondslag van het regt van het Gouvernement op Java vernietigd wordt, het Gouvernement gedoemd is Industriëel en handelaar te blijven, alsmede de vroeger begane misslag van onregtvaardige dwangcultures in te stellen, geperpetueerd wordt.

Het is een ontwerp, zoo als ik zoo vrij zal zijn, met mijne geringe krachten aan te toonen, hetwelk willekeur, instede van regt, tot grondslag heeft in de gewigtigste aangelegenheden hierbij behandeld en hetwelk hierdoor per se van de meeste beginselloosheid getuigt.

De Schrijver.

Utrecht, 15 Maart 1866.

AANMERKINGEN.

Ontwerp.

HOOFD.

Nederlandsch-Indie: moet zijn een gedeelte van Java.

De Redactie wijst ten laatste aan: op welke gedeelten van Java deze wet niet toegepast moet worden.

Het is den trant van over Europa te spreken en Nederland alleen op het oog te hebben, en ten slotte te zeggen: in Europa is het zoo wat het zelfde, daar dit ontwerp voor het overige Nederlandsch-Indie alleen op de in hetzelve neêrgelegde hoofdbeginselen bij Art. 59 verwijst, welke echter van den tegenstrijdigsten aard zijn, en een bont zamenweefsel daarstellen van willekeur en op plaatselijk regt gegronde voorschriften.

TITEL I.
Van den grond.

Van den grond. Onder dezen grond behooren de bosschen, niet de aarde, waar deze bosschen op staan, wordt er mede bedoeld, neen, de houtbosschen zelven, bij uitsluiting van den grond.

Hierbij denkt men onwillekeurig aan grondelooze gronden, ten minste aan eene alles, behalven grondige en klare redactie, want met even veel regt, zal men erwten en boonen, menschen en vee, onder *grond* zich kunnen denken.

Eene geniale ruimte van opvatting en uitwerking was hierbij noodig, om deze wet aldus klaar en duidelijk te ontwerpen.

AFDEELING I.
Van den grondeigendom.
ARTIKEL 1.

Is casu quo billijk mits deze algemeene verordeningen ook billijk zijn.

Artikel 2. Op sommige plaatsen in Indie heeft men gedurende lang- ren of korteren tijd de sawahs, in de dessas zoodanig verdeeld, dat het gebruik hiervan individueel en erfelijk is geworden, en deze rijstvelden toch de gemeente-gronden uitmaakten. Verkiest nu deze gemeente het cadeau van eigendom niet aan te nemen, wegens het zoo heuchelijke vooruitzigt van, in stede van rationele Padjak, willekeurige grondbelastingen te zullen moeten opbrengen, tot een bedrag van 20 in stede van 8 gedeelten; zoo blijft de grond in eigendom volgens art. 3 aan den gebruiker als individu, en volgens art. 9, is het gemeente-grond!

Artikel 3. *Geërfden.* Worden hier de opgezetenen, die een erf be- zitten, of zij, die door erfregt, een dusdanig bezit verkregen hebben bedoeld?

Worden de eersten, zoo als waarschijnlijk is, er mede bedoeld, zoo zullen zij *be*bouwde dessa gemeente-gronden in eigendom verkrijgen; doch zullen de *ge*bouwde erven in de dessa aan den staat verblijven. Doch dit is slechts eene kleinigheid.

Van het uiterste belang echter is, dat dit artikeltje van 25 woorden over het lot en de toekomst van een tien-tal millioenen menschen gaat beslissen.

Deze 25 woorden keeren in één oogenblik de grondslagen van het aloude-eerwaardige en stevige gebouw, waar des inlanders volksbestaan en regt alsmede onze magt, op was gegrond, ten eenenmale ten onderste boven.

De verandering van verhouding is even hevig, als of men in Nederland bij een coup d'etat in eens alle particuliere eigendommen in konings domein veranderde.

De ontwerper gelooft dat, door den grondslag weg te nemen, waar de enorme grondhuur van een à twee vijfde van het bruto product van de rijstvelden op berust, het den Javaan aangenaam zal wezen, voor dezelfde of mindere velden (Vid. Art. 40—45) meerdere gelden als grondbelasting op te zullen brengen, ten bedrage van eene verhouding als 8 tot 20 (Vid. pag. 29 Toelichtende Memorie).

De grondslag toch, die vernietigd wordt, en waaraan de grondhuur of Padjak zijn aanzijn te danken heeft, bestaat hierin: dat ten allen tijde op Java's Midden- en Oostelijke residentiën aangenomen was, dat de Javaan een vrij man en de Vorst eigenaar van den grond zijnde, zij een sociaal contract aangingen, waarbij de een als huurder, pacht aan laatstgemelden opbragt, ten bedrage van een vast bepaald gedeelte der opbrengst van den grond.

Zoolang deze grondslag bestond, kon men de bedoelde opdrijving niet bewerkstelligen, is dezelve vernietigd staat de geheele poort voor willekeurige fiskale vexatie zonder bazis open, en hierom is het ons alhier klaar, en, gaat deze wet door, zal het den Javaan op Java ook spoedig duidelijk zijn, waarom het Indisch Gouvernement of beter het Nederlandsch gouvernement, hunne grondwetten vernietigd heeft in Europa en eene even onvolledige als schadelijke wet in de plaats stelde, zonder zelfs de hoofden der bevolkingen te raadplegen.

Het geheele raderwerk der Indische regering, het verband van dessa tot hare bevolking, van het bestuur tot onderzaten, berust, op dit sociale contract, hetgeen door elk Javaan begrepen en gewaardeerd wordt.

De verhoudingen, uit dit contract voortgesproten, zijn nog volkomen in wezen gebleven in de landen, die thans nog aan de vorstenhuizen van Soerakarta en Djokjakarta behooren, en van welk stamhuis de Oost-Indische Compagnie en het N. I. gouvernement Oost- en Midden-Java ten geschenke heeft gekregen, als hetzelve in eigendom toebehoorende.

Het is met de beweerde Nederlandsche goede trouw in strijd, en het is dus oneerlijk, ziende blind te willen schijnen, en opzettelijk den wegwijzer voorbij te loopen, op dat men zoude kunnen beweren, als het in de Machiavellistische kraam onzer eeuw te pas komt:

„Ik wist den weg niet te vinden, daar ik niet gelezen heb, „wat op den wegwijzer geschreven stond. Op den weg stil „te staan, ging niet, ik moest toch wat doen, en ben toen

„maar medegeloopen met diengene, die het hoogste woord had;
„niet wetende waarheen.”

Is dit pligtsbetrachting? of is het pligt van te zeggen ik onderschrijf geen enkel stuk dan waarvan den inhoud en de waarde mij overtuigend is gebleken, overeenkomstig de waarheid en 's lands belangen te zijn? Zoo niet, dan bekrachtig ik geene, voor mij twijfelachtige zaak met mijne door eed en pligt gebonden stem. Is het iemand geoorloofd, zich blindelings in gewaagde zaken te begeven, als zulks het hem aanvertrouwde publiek belang betreft, zoo hij voor zich zelven niets doet, dan met kennis van zaken en volkomen overtuiging, dat de zaak goed zij?

En toch, hierop rekent de wetsvoordragt, want in plaats van te overtuigen, verlangt zij het vertrouwen dat zij alles ten beste afbreekt en opbouwt.

Juist dezelfde partij, die onder het geroep van *„weg met vertrouwen, men legge ons alles bloot* en *overtuige ons”* aan het bestuur van zaken kwam, verlangt na persoonsverwisseling hetzelfde, hetgeen men aan de vorige regering ten laste legde.

Vertrouwt men den Minister en kent men de zaak niet, zoo laat hem handelen, doch op zijne eigene verantwoordelijkheid.

Vertrouwt de Minister zijn eigen oordeel niet, en verlangt hij gesterkt te worden in zijne ten uitvoerlegging van maatregelen, van welke gij geen juist begrip hebt, door een parlementair votum, zoo weiger hem dit; want casu quo verlangt hij van u eene oneerlijke zaak, door aldus zich te willen dekken.

Doch keeren wij nog een oogenblik terug om het schoone verband van de Indische Maatschappij te beschouwen, dewelke zoo grondig en juist gevestigd is, dat men er geene wetboeken noodig heeft, om volkomen regt te handhaven; een voorregt hetgeen alleen die maatschappij geniet, die van den grondslag uit, als uit éénе gedachte voortgesproten is.

Waar de vorst eigenaar van den grond en de bewoner een vrij man was, is een wederzijdsch contract ontstaan, waarbij elke partij zijne lusten en lasten heeft.

De vorst verhuurt zijn land tegen opbrengst van huur en werk, en de inwoner weet, *wat* en vooral *waarom* hij dit verschuldigd is.

Alle verdere overeenkomsten, alle verpligtingen hebben dezelfde tijpe van duidelijkheid, en het is hierom, dat deze maatschappij zoowel in Indië, als op Java, als pleegdochter van hetzelve, tegen alle schokken van binnen- en buitenlandsch geweld bestaanbaar was.

Het ontwerp nu, wil de schendende hand aan dit geheel slaan. Het wil den grondslag afbreken waar het sociale gebouw op gevestigd is. Het wil met de eene hand geven ten einde de vrijheid te hebben om daarna meer dan dubbel met de andere hand te nemen van den Inlander, omdat hij zoo dwaas is geweest van pachter een eigenaar te worden, en aan het lokaas heeft gebeten, hetgeen Neêrlands vertegenwoordiging hem voor hield?!

Maar daarmede is het nog niet gedaan, neen! De Europesche toestand van proletairen met alle aankleven van armenwezen, etc., etc. moet hierop volgen. Het is niet genoeg dat door gebrek aan waakzaamheid bijna geheele residentiën onder ons Gouvernement den hongerdood prijs gegeven zijn geweest, neen, het moet nu een normale toestand worden, dat een gedeelte der bevolking aan gebrek, totaal gebrek aan voedingsmiddelen prijs gegeven wordt.

Dit zal gebeuren wanneer men den toestand van proletariers zonder grondbezit, even als in Europa door den verkoop der gemeentegronden, op Java doet geboren worden, een toestand, waar geen Javaan eenige gedachte van heeft, of er zich in schikken kan, dat hij zijn geheele leven gedoemd zal zijn van niet een duim gronds als zijne sawah te zullen bewerken, en nimmer stil als burger in zijne dessa zijne oude dagen zal slijten.

Hij kan zich niet begrijpelijk maken, dat eene zwervende bevolking eenige goede eigenschap kan bezitten, en zal daarom, zooals hij in de Demaksche hongersnood deed, met een zeer gerust geweten, den uitgehongerden man, als outkast,

VE
RI
TAS

Geloof mij, dit nooit!

Het is een treurig feit doch de ondervinding leert dat het een hard, maar waar woord is, hetgeen misschien onwillekeurig uit de pen der Redactie is gevloeid.

Met enkele loffelijke uitzonderingen, kan men dit veto algemeen toepassen, dat de Europeaan zelf geen landbouwer op Java is, en alles van den Javaan moet leeren. Geef den Europeaan volstrekten eigendom der Rijstvelden, hij zal ze nimmer gebruiken tot voordeel der bevolking, zoo als de bevolking zulks nu doet. Zoolang de Javaan bezitter van den grond is, zal hij voor u kweeken; zoodra gij bezitter of eigenaar zijt, krijgt gij onwillige onverschillige loondienaars, en alles loopt terug op uwe velden.

Dat dus op dezen grondslag geene ondernemingen van Nijverheid en Landbouw mogen worden gevestigd, is eene van de enkele goede bepalingen, die hier gevonden worden.

ARTIKEL 13. De in dit artikel ingelaste praescriptie van regt binnen den tijd van drie maanden, voor den Europeaan, gaat alle willekeur te buiten.

Is het dan zoo onnatuurlijk, dat een Europeaan zich op de buitenbezittingen in Indië of in Europa ophoudt? Waartoe dan deze onregtmatige beperking, dat het van het toeval zal afhangen, of men zijn regt van eigendom zal kunnen behouden of niet?

Pâs dit art. eens op het bezit van suikerfabrieken en andere ondernemingen toe, en gij zult zien of deze bepaling bestaanbaar is?

Het is de strekking dus om een regt in vele gevallen te verleenen, hetwelk dikwijls niet uit te oefenen zal zijn, door de willekeur der bepalingen van den wetgever.

ARTIKEL 14. Het verkoopen of verpanden van rijstgewas te velde is verboden, ten einde de afzetterijen van niet-Javanen tegen te te gaan, en dit verbod heeft op vele plaatsen het gewenschte gevolg gehad, dat zulks ten minste het eigendom van den Javaan bleef, tot aan den oogst, als wanneer hij behoorlijke waarde voor zijn koorn krijgen kon.

Doch ook deze heilzame bepaling voor den zoo onbezonnen

Javaan, als het geldt zijne driften in te willigen, vervalt; want nu zal de niet-Javaansche woekeraar komen, koopt hem het te veld staande gewas af, noemt het een huur voor een jaar, geeft hem wat vodden van kleedjes, rijst en opium duiten vooruit en laat den aan geld doodarme Javaan bij den oogst, zonder levensmiddelen!

Doch Vive la liberté! (de se mourir).

Het ligt immers in den loop der Natuur, dat de tijger het schaap opeet, en bij de Philosophische heeren is de natuur de hoogste wet. Hoe is het dan bestaanbaar dat onze quasie-liberaal niet-Philosophisch zoude zijn ook in deze bepaling?

Zijn de gronden van den staat, zoo behooren ze niet in eigendom aan de Javanen; zijn de gronden van de Javanen, zoo behooren ze niet aan den staat, dat is duidelijk. Maar vast te stellen dat de gemeente-gronden aan den Javaan toebehooren in eigendom, doch dat de staat het *regt* heeft er over te beschikken, *ook niet* ten algemeene nutte, dit *regt* is eene willekeurige *confiscatie* en alleen *regt* genaamd, als men van het *regt van den sterkste* spreekt, hetgeen gewoonlijk vroeger *tiranny* heette, doch zoo het schijnt thans quasi met *liberaliteit* kan herdoopt worden. AFDEELING II.

Geeft de ontwerper echter het beweren van ons toe dat het Gouvernement eigenaar van de gemeente-gronden is, en behooren dus deze gronden aan den Staat, dan kan de Souverein, zoo hij noodig acht om half Java aan de Inlanders ten geschenke te geven, als schenker, dergelijke restricties maken en is het hoofd van deze afdeeling begrijpelijk:

heeft de Staat bevoegdheid eene betere en duidelijkere Redactie zoude zeggen: *neemt de Staat de bevoegdheid* of *houdt de Staat de bevoegdheid zich voor.* ARTIKEL 15.

Doch de aangenomene Redactie spruit uit het beginsellooze van het geheele ontwerp voort, daar de ontwerper zulks in het midden laat, op welken grond hij zijn gebouw optrekt of het zand-, steen-, klei- of wel derry-grond is? dat wil zeggen: dat het den ontwerper zelven nog niet regt duidelijk blijkt te zijn, aan wien op dit oogenblik de gemeente-gronden

op Java in eigendom toebehooren. Ten minste, de redenen, die hij opgeeft (pag. 9 § 14 Toelichtende Memorie) waarom hij aanneemt, dat de ontgonnen grond aan den Javaan-ontginner en de niet ontgonnen grond aan den Staat als Domein zoude toebehooren, staaft hij met het volgende enorme bewijs: dat het *schijnt*, dat er voor het eigendomsregt van den Staat geenen enkelen goeden regtsgrond aan te voeren is. Een zeer negatief bewijs en welligt van eenigen invloed, als de Staat den eigendom niet in effecte bezittende, denzelven moest requireren. Doch bij toeval zijn de Rollen hier omgekeerd, en elke Javaan zal erkennen, dat de grond den Souverein toebehoort, en hieruit kan men weder zien, dat schijn bedriegt.

Behoort de niet ontgonnen grond van Regtswege aan den Staat, dan moet een Jus Scriptum of non Scriptum bestaan, waardoor, door ontginning de eigendom op den ontginner overgaat, en dit Jus non Scriptum toont overal op Java aan, dat, door ontginning van nieuwe velden tot Sawahs, de ontginner een tijd lang vrijdom van betaling van grondhuur of padjak heeft; doch na verloop van dien tijd de gewone grondhuur, padjak genaamd, aan den eigenaar van den grond, alias den Staat opbrengen moet.

Dus dat hij door ontginning geen eigendom verkrijgt, is voldingend bewezen door elken padjakbrief van het Gouvernement dewelke het Jus Scriptum uitmaakt.

Bovendien wanneer men iets weten wil, zoo gaat men gewoonlijk naar de plaats toe, waar zulks geschiedt of plaats gevonden heeft, maar zeilt niet de halve wereld rond en er van daan om aldaar de lieden er naar te vragen, die er iets door hooren zeggen, van weten. Wilt gij het secuur en zeker weten zoo vraag aan de opvolgers van diegenen, die aan de O. I. Compagnie en het N. I. bestuur de landen in quaestie afgestaan hebben, leg hun antwoord en dat van de Rijks grooten aan de Heeren van de Staten-Generaal voor, en laat hun alsdan met kennis van zaken oordeelen.

Java is groot, en al heeft men in den Oosthoek van Java het huishouden van Maduresche Koelies, die gelijk Hanneke-

maaijers over komen, en zich soms in groote getale op den rijken nieuwen bodem vastzetten, nagegaan, zoo heeft men zelf nog de vereischte kennis van zaken niet opgedaan, om over de aloude verhouding der Javanen tot Java te beslissen.

Dit Artikel houdt de bestendiging in van den dwangarbeid, zonder kost tegen ¼ loon van een groot gedeelte der bevolking van Midden en Oostelijk Java. ARTIKEL 16.

Het zoude te bezien staan, wat eigenlijk voordeeliger uitkwam, om dwangarbeid tegen kost en zonder loon te verrigten, dan wel de dwangarbeid op bovengemelde manier.

Tien gulden voor een pikol koffij, die voor *f* 42 op Java verkocht wordt, is toch ¼, na aftrek van *f* 2 transportkosten per pikol. Wel nu, de Inlander krijgt *f* 10 bien comtés per pikol, voor deze hem afgedwongen koffij van het N. I. Gouvernement.

Men is zoo natuurlijk geneigd, dwangcultuur en dwangarbeid op rekening der Heerendiensten te stellen; doch deze heeft er evenveel van, als het stroovlechten van den gevangen van het exerceren van een milicien heeft.

Alleen met dit onderscheid, dat het een gevangene zijne eigene schuld is, dat hij dwangarbeid verrigten moet; maar de Javaan er dood onschuldig toe geraakt is, tenzij men met dit liberale Ministerie aannemen mogte dat, als iemand, of eene Natie zich laat vertrappen, zulk eene eigene schuld daarstelt en dit hierom gebillijkt wordt. Basta.

Men zie toch, hoe Europesche instellingen als deze, welig op Indische bodem tieren, omdat het geene Heerendiensten zijn!

Derhalve voor de suikerfabrieken, niet op woeste gronden aangelegd, zullen *velden* noodig *kunnen* zijn en wel om *in eigendom door den Fabriekant* bezeten te worden, en dan, als de Indische Regering de *noodzakelijkheid* er van begrepen heeft, zal door den landraad de prijs bepaald worden. ARTIKEL 17.

De *noodzakelijkheid* voor het Gouvernement van eene suikerfabriek op Java te hebben, die 8 à 1200 bouws dessagronden voor verwisseling, bij de suikercultuur benoodigd, in eigendom zal kunnen bezitten, begrijp ik niet, en laat het

den Minister gaarne over, om zulks aan de Wetgevende vergadering duidelijk te maken, daar hier niet de gronden, voor de gebouwen etc. noodig, bedoeld zijn, als reeds elders bij dit Artikel vermeld.

Doch van *noodzakelijkheid* gesproken, slechts ééne noodzakelijkheid is mij ten deze bekend, namentlijk die, dat de Staten-Generaal als de geheele bevolking van Nederland vertegenwoordigende en geene partij, geen ééne van deze bepalingen kracht van wet geve, waarvan de reden hun niet overtuigend aan het verstand is gebragt, op waarheid en werkelijke feiten te berusten.

Zoo zij niet op hunnen eed verklaren kunnen, dat zij met kennis van zaken oordeelen en wetten vaststellen, waartoe dient dan deze parlementaire omhaal? Is de Minister het spoor bijster, de goedkeuring van de Staten-Generaal, zal hem nog verder van het spoor helpen, wanneer deze zonder kennis van zaken, uit beleefdheid, partijzucht of uit menschelijke zwakheid het hun toekomende scheidsregterlijke ambt van te beoordeelen wat goed of kwaad is, uit handen geeft met blind vertrouwen.

Wanneer de handen van den Minister gebonden waren, even als in Nederland zulks het geval is met de andere Ministers, die geene penning kunnen besteden zonder goedkeuring van de vertegenwoordiging, zoo zoude deze genoodzaakt zijn, zich de quaestiën geheel eigen te maken, omdat zonder hare toestemming de algemeene zaken staken zouden. Doch een Minister, die nu kortelings buiten de kamer om, meer dan vijf millioen gulden kon toezeggen, als verhooging van bezoldigingen in Indië etc. van dien kan men niet zeggen, dat hem de Grondwet de handen te veel bindt aan de formaliteiten van gemeen overleg met de Staten-Generaal.

Dat de Staten-Generaal voor des Ministers rekening en verantwoording de handeling in de zaken late, waar ze geene genoegzame kennis van verkregen heeft. Dit wordt van de eerlijkheid van dit college verwacht en met regt gevergd door de Natie.

De eigendom der Rijstvelden, waar de Javaan zijn voedsel op teelt, wordt toegestaan; doch tevens hangt hem, die langdurig dezelfde sawahs in eigendom of pacht bezit en verbeterd heeft, het Damokleszwaard boven het hoofd, van, juist wegens deze verbetering en de goede soort zijner velden, in eens en voor altijd, het genot er van te verliezen, behoudens eene schadeloosstelling in geld, die hem nimmer weder als onafhankelijk bezitter van het hem aanhoorend stuk grond kan herstellen. ARTIKEL 18.

Het is geene onteigening voor openbaar nut, neen, het is een onteigening ten faveure van den eenen onderdaan, gedaan ten laste van den anderen. Is dit billijk in een land, waar de grondwet den Javaan als Nederlander erkent?

Doch wat nog meer is, van waar heeft het Gouvernement het regt, om buiten geval van algemeen nut, eene onteigening te doen plaats hebben, of wordt hier het feit op nieuw toegegeven, dat het Gouvernement eigenaar is van den grond? Zoo weêrspreekt zich zelven een ministerie, hetwelk den waren grondslag van zaken miskent.

Veronderstel eens, dat men u wettig eigenaar van grond en tevens landbouwer, zelfs in den zoo willekeurigen Franschen tijd, hier te lande aangezegd hadt, dat een Franschman of Duitscher op uwe akkers beetwortel of tabak zoude komen planten, en dat gij u hier naar haddet te gedragen, want dat gij eene schadevergoeding zoudt krijgen, naar mate die fabriek voordeelig zoude kunnen werken, of men taxeerde, dat gij voordeel van die landerijen trokket!!

Hoe haddet gij zulk eene handeling genoemd?

Ligt in bovenstaand ontwerp nu eenige consequentie, slechts anders dan van inconsequentie?

Men gaat uit van de stelling *de Javaan is eigenaar van de gemeente gronden* en men handelt er mede als of zij *den staat in eigendom* toekwamen, door er willekeurig over te beschikken.

Onder eene, wel is waar despotieke, doch consequente regering, is het bewezen, dat menige staat eenen grooten trap van bloei en voorspoed heeft bereikt; doch onder eene inconsequente regering, sterft alle bloesem weg, even als voor de

vorst in het voorjaar, na zomerweêr in den winter gehad te hebben. De boomen kwijnen, de vruchten vallen oprijp af, en schier ongedierte alléén weet van deze weêrsgesteldheid zijn voordeel te doen, zoo ook op Java sedert vele jaren.

AFDEELING III.

ARTIKEL 19.

Het is in het midden gelaten, bij welken trap van het bestuur de Inlander zich zal moeten verwenden, en welk bestuur over deze quaestie beschikt? Vroeger moest dit aan het Nederlandsch bestuur aangevraagd worden, daar het overdragt van eigendom van staatsdomein gold.

Het is te hopen, dat de Gouverneur-Generaal op Java niet vergete bij de bepalingen ter uitvoering dezer wet, casu quo, eene bepaling te maken, binnen hoeveel tijd de vergunning bij de eerste alinea bedoeld, verleend of geweigerd moet worden.

Dit is van groot belang, dat de jaren binnen welke deze beslissing genomen moet worden, bepaald zijn. Jaren! ja, geëerde lezer, jaren! Want toen er slechts een paar aanvragen 's jaars om toestemming tot ontginning van woeste gronden gedaan werden aan het Ned. Gouvernement, duurde het jaren, alvorens men met een definitief, meestal afwijzend besluit, zonder eenige considerans, verëerd werdt. Hoe zal het nu gaan, als welligt honderde Maduresche koelies in den Oosthoek zich zullen vestigen, en aanvragen zullen doen, om een stuk grond van den staat te ontginnen?

Het idee, bij alinea 4 geuit dat de Inlander genoodzaakt zal zijn, tegen Kandjing Toean Besar of Ned. Gouvernement te procederen, is subliem; maar nog subliemer, dat hij zijn proces meestal zal winnen. Het eenigste, wat er op aan te merken valt, is, dat door zijne eerste winst verleid, hij smaak mogt krijgen om zich als partij tegen het Gouvernement te stellen.

ARTIKEL 20—22.

Verdient alle goedkeuring, daar de opname door den staat geschiedt, mits het vergund zij aan den particulier, de op name van een zeker stuk grond te verzoeken, en de regering, de beslissing aan zich houdende, verpligt is er regard op te slaan.

Slechts het woord erfpacht ontsiert deze artikelen, doch hierover sub. Art. 24.

Wie maar bekwaam is, om in het algemeen verbindtenissen te sluiten, kan bieden, of hij geld heeft of niet, dit is van latere zorg, erfpachter wordt hij dadelijk, als hij het hoogste bod heeft gedaan. Moraliteit of erkende armoede, niets mag in acht genomen worden, dan alleen of de bieder zich verbinden kan: niet of hij in staat is zijne verbindtenis na te komen. ARTIKEL 23.

Deze bepaling is impératief, en zoo deze wet doorgaat, kan geen koninklijk of Ned. I. besluit er iets aan veranderen, alleen eene wet. De regterlijke magt moet volgens de wet regtspreken en alleen eene wet kan aan eene wet derogeren. Is het verstandig op Java tot zulk een uiterste over te slaan, en hoegenaamd geene zekerheid tot nakoming van het contract te nemen?

Dat de veiling, zoo er slechts een bod, hoe gering ook gedaan wordt, tot gunning definitief moet leiden, is goed. Want wie deceptien, ondervonden bij ontginning van woeste gronden, kent zal erkennen, dat zij meestal voor *niet* te duur gekocht zijn op Java. De tweede hand is het meestal, die zich niet in den grond werkt. Doch dit gaat den Staat niet aan.

Erfpacht. Halve maatregel! Welke moeite kost het toch, om iemand het loon van zijn zweet, zijner vlijt en volharding ten volle te gunnen? ARTIKEL 24.

Zelfs na 99 jaar, als uwe achterkleinkinderen dan welligt op Java leven, en in het precaire bezit der erfpachtslanden zullen zijn, zullen zij dan nog uwe quasi liberale maatregelen moeten verwenschen, daar zij alsdan hunne landerijen zullen moeten doen teruggaan en?......

Doch ik dacht er niet aan, wat eene eeuw al in zich kan bevatten.

Denken wij eene eeuw terug, dan zien wij Nederland eenen als sterk geachten staat, die oorlog tegen het trotsche Albion kon voeren, en nu! Wie kan die afloopende tijdreeks in de geschiedenis met kalmte beschouwen? Waar is onze wel toegeruste, toereikende vloot? waar ons geoefend toereikend Europeesch leger? waar zijn onze thans weerbare en gewapende

vestingen? waar onze verdedigde havens? waar onze, tegen allen overval beschutte arsenalen? Waar is de tot vrijheidskamp gewapende natie? En welke toekomst gaat onze eenige en laatste politieke grootheid, uit handel en onze Indische bezittingen bestaande, te gemoet, als men het nog niet laten kan, kleingeestig, het ondernemende deel der Natie te kortwieken? en uitgelaten de beproefde steunpilaren van onzen geldelijken voorspoed, waar zij met het regt overeenkomen, af te breken, en, waar zij ten onregte opgetrokken waren, te laten staan?

Doch terug naar Java.

Dit zijn slechts opkomende mijmeringen van een Indisch oudgast, die te veel een iets cosmopolitisch in zich omdraagt, om niet te begrijpen, dat alle Natiën zich onderling wegen en het wee, diengenen treft, die te ligt bevonden wordt voor zelf-bestaan.

Revenons à nos moutons.

ARTIKEL 25—26. Papaver, Amphioen, Opium.

Treurige bladzijden, waar die namen in de nederlandsche- en engelsche staathuishoudkundige boeken en geschiedenisrollen geschreven staan.

Echt liberale menschenvriend! sla spoedig die bladzijden om, want, te vergeefs strijdt gij tegen millioenen, niet vooroordeelen, neen, maar millioenen guldens en ponden sterling, door dit giftige lokaas buit gemaakt, op hiermede vermoorde huisgezinnen.

Ware het verbod hier geschreven, om dat heulsap te verbannen van Java, zoo zoude zulks den ontwerper eene onverwelkbare eerekroon bezorgen, maar het is helaas! omdat de staat het monopolie er van heeft, en die zulks alleen aan den slijter wil bezorgen om de millioenen, die dezelve er van trekt naar Nederland te remitteren, opdat de *gütmütige Holländer* op Amphioen-staats-sporen door Nederland zoude kunnen karren.

Deze artikelen voldoen overigens, mijns inziens aan de behoefte.

ARTIKEL 27. Kan dit Art. aan Art. 23 derogeeren c. q.? men zoude zeggen: neen.

ARTIKEL 28—30. Deze bepalingen, uit het oogpunt van regeling, van belasting, zijn goed, doch moeten alleen als zoodanig aangemerkt

worden, daar men anders de oëconomie van den landbezitter in den weg treedt, waarvan de een soms belang zal hebben, om laat, en de ander om vroegtijdig de bosschen te kappen, die hem in den weg staan.

Wij willen hopen, dat het tijdperk voor Java nu zal aanbreken, waarop men zal beginnen, op drooge velden te ontginnen, daar men tot nog toe op die gronden bijna alleen verarmende roofbouw heeft gepleegd, even, als in de zuidelijke staten van Noord-Amerika.

Wat gaat het der Regering aan, wat een erfpachter, die zijne belasting betaalt, met zijn goed doet? Zoo hij niet betaalt meer winne hem uit. Zoo hij betaalt, men late hem vrij, om zijn meeste voordeel te zoeken op de wijze, die hij de beste oordeelt. ARTIKEL 31.

Bij de aanbesteding is men al te vrijgevig met *een ieder*, die meerderjarig en niet door de burgerlijke wet uitgesloten is om overeenkomsten te kunnen aangaan, en die slechts een hoogst bod doet, als kooper aan te nemen, en bij de uitvoering van het contract vindt men de oude bekrompen Javasche Gouvernementsdwingelandij, ten opzigte van particuliere belangen terug. Dezelfde zucht om consequent te zijn in inconsequentie, die het geheele ontwerp beheerscht.

Het is als de Javaansche postkoetsier, die, als hij ment, eeuwigdurend zijne zweep vermeent te moeten gebruiken.

Betrekkelijk Indië, is het moeijelijk te beslissen, hoever maatregelen van zelfbehoud op een, ver van alle politiemagt, afgelegen landgoed mogen gaan, en, waar aanmatiging van gezag begint, voor iemand die toch zijn gezag op zijn land heeft, en, bij afwezigheid van politiehoofden, dit in het belang der algemeene rust moet handhaven. ARTIKEL 32.

Het is daarom goed, dat de regter, en niet de civiele authoriteit, hierin zal beslissen, welke laatste zoo ongaarne als politiehoofd erkent, dat er periculum in mora, en dit vooral in zijne afwezigheid bestaan heeft.

Is billijk, daar het den huurder vrij staat deze voorwaarden aan te nemen of op de bedongen conditiën voort te ARTIKEL 33.

werken. Alleen zoude het wenschelijk zijn de strafbepaling, bij Art. 42 opgenomen, toepasselijk te verklaren op die huurcontracten, met intrekking van de daarin voorkomende.

Deze talrijke koffij-contracten in volkomen vrijen arbeid, zonder eenige ondersteuning van de zijde van het Gouvernement reeds over de twintig jaren in wezen, zijn de sprekendste bewijzen, dat vrije arbeid op Java bestaan kan en bestaat.

ARTIKEL 34. Is kort, doch oneindig algemeen; verhuur bestaat, doch vindt niet plaats!

AFDEELING IV. Hoe de bosschen onder den grond komen, kan alleen een antidiluviaansch dier vermelden.

ARTIKEL 35—39. Is eene zeer aanprijzenswaardige regeling.

Zoo de goede soort Djatie hout behoorlijk geringd zijnde, op stam sterft, en dan gewaterd wordt alvorens het te gebruiken, zooals in vroeger tijden zulks geschiedde, kan het gouvernement eene vloot van Alabama's doen bouwen, waarvan het hout meer dan eene halve eeuw aan de verrotting en vuur weêrstand biedt, mits het niet met aan vuur onderhevig hout betimmerd of gerepareerd worde. Het schip de Javaan heeft zulks bewezen.

De afschaffing der blandongdiensten is eene weldaad voor de arme bevolking, welke bij die bosschen woont.

AFDEELING V.

ARTIKEL 40. Zoo wordt men steeds in dit wetsontwerp geslingerd. Zoo even zien wij de door oud gebruik gewettigde blandongdiensten in de Djatie-bosschen afgeschaft, en vlak daarop de nog geen 40 jaar oude blandongdiensten in de Gouvernements koffij bosschen arbitrairelijk ingesteld, als dood natuurlijk wettig en billijk, vereeuwigd en gehomologeerd.

Het art. 32 is hier eerder van toepassing, aangezien het het eene knevelarij is van het gouvernement, om koffij diensten op te leggen aan Javanen, die reeds, zoo als men hier zeide schot en lot opgebragt hebben; dat is, hunne belastingen ten volle reeds betaalden en hunne verpligte Heerendiensten reeds volbragten.

Is een ministerie, hetwelk de aanneming van dit ontwerp

voor zich eene levensquaestie noemt, nu een liberaal, of quasi liberaal ministerie? en zoo het een quasi liberaal ministerie is, moet ook een quasi liberale volksvertegenwoordiging vinden, om deze wet te doen aannemen. Spoedig zal het raadsel opgelost worden of wij eene liberale of quasi liberale dus beginsellooze volksvertegenwoordiging hebben.

Vergelijke art. 17.

ARTIKEL 41, 42 en 43.

Petit poisson deviendra grand pourvu que Dieu lui prête vie. Zoo schreef la Fontaine. Niettegenstaande al de regelingen in art. 41, 42 en 43 vervat bestaat er bij art. 17 nog eene andere manier om het $\frac{1}{5}$ der sawahs niet in huur, maar in eigendom te verkrijgen. Waarom deze regeling 24 artikelen vroeger en niet hierbij geplaatst? Waarom is het niet genoeg uwen eigenaar van dezen gemeentegrond, voor een particulier belang, waar den staat eenig voordeel van trekt even als van elk belast voorwerp, en dus niet ten algemeene nutte, twintig jaren lang van het gebruik te onteigenen van zijnen grond?

Waarom moet er nog bovendien eene bepaling bestaan, die de deur niet open zet, maar ongesloten laat, waardoor c. q. de eigendom van rijstvelden, in handen van den Europeaan komen kan? niet tegestaande deszelfs bij art. 12 duidelijk uitgesprokene onbekwaamheid hiertoe?

Dit toont alweder de boven aangehaalde vastheid van beginselen aan, waar het ontwerp op rust!

De tijd zal het welligt moeten leeren, of deze door het Gouvernement nog steeds geprotegeerde Industrie voordeelig voor één, twee of alle drie der betrokken partijen zal zijn, voor den Javaan, den fabriekant en het Gouvernement.

De eenigste Rationele oplossing van de Suikerquestie, bestaat naar mijn inzien hierin:

dat, zoo de staat eigenaar van den grond is, de fabriekant met niets anders belast wordt, dan alleen met het hem aan de fabriek geleverde suikerriet, tot suiker te verwerken en hij betaling per pikol en naar qualiteit ontvangt. *of* dat, zoo de staat eigenaar of niet is, men den fabriekant na afloop der

bestaande contracten, geheel aan zich zelven overlaat, en het gouvernement er zich volstrekt niet meer mede bemoeit, noch om te gelasten, noch om te verbieden. Hetzelve moet zich vergenoegen, met permissie te geven tot den aankoop van gronden voor het oprigten van gebouwen etc., alsmede met de haar aankomende belastingen op de gebouwde eigendommen en de uitgaande regten op suiker te heffen.

ARTIKEL 44—45. De suikercultuur berust dan wel op niet œconomische gronden, dat aan die tusschenkomst van het bestuur geen einde is te voorzien, al geeft men den Javaan den eigendom van den grond op Europeesche wijze. Art. 45 geeft aan, dat de suikercultuur kan bestaan zonder gouvernements hulp, waarom dit dan niet tot algemeene basis aangenomen? Neen, dan eens Europesche Philosophische ideën, dan weder Indisch despotisme tot grondslag nemend, zoo is dit wetsontwerp een model van Nederlandsche coloniale nieuwe principes uit de tegenstrijdigste elementen zamengesteld, terwijl de ware grondslag, van bestendiging van het regt, slechts noode hier en daar wordt aangetroffen.

Begin met alle gouvernements misbruiken uit te roeijen, stel u zelven eerst tegenover den Javaan op het zuivere standpunt van Indisch œconomisch staatsregt, en als dit geschied is, kunt gij eerst berekenen, wat gij aan de bevolking van uwe regten in haar voordeel kunt en moogt afstaan.

Zoolang dit eerste niet is geschied, schermt men steeds in den blinde op goed geluk af, en heeft men even veel, of meer kans om verkeerd, dan goed te handelen.

TITEL II.
AFDEELING I.
ARTIKEL 46.

Behoudens alle thans nog bestaande verpligtingen tot arbeid aan culturen van producten voor de Europesche markt, door het gouvernement aan de Javaansche bevolking opgelegd, zullen er geene nieuwe verpligtingen bij komen van dergelijken aard.

Dit artikel is geheel gesteld als of Jean Chrétien Baud twintig jaren geleden, de Redacteur er van was, en zoude voor een behoudend Minister van dien tijd, allen lof ver-

diend hebben, als paal en perk aan overdrijving van het toen vigerende stelsel stellende.

Voor een zich noemend liberaal ministerie, hetwelk voorgeeft het vaandel van regt voor allen en in alles hoog te houden, is de personelijke dwang, buiten alle regt en buiten alle hadat, bij de gedwongen koffijcultuur op de bevolking van midden en oostelijk Java gelegd, eene stelselloosheid niet alleen, maar zoo lijnregt in strijd, met de zoo even genoemde hoog gehouden principes, dat de beperking der regtvaardigheid ten opzigte van de koffijcultuur, op zich zelve, reeds genoegzaam moet zijn, om deze wetsvoordragt te doen verwerpen, als de consequente liberale leden de meerderheid in de vergadering der Staten-Generaal hebben.

AFDEELING II.

ARTIKEL 47—56.

Houdt regels in om den minderjarigen Javaan tegenover den meerderjarigen Europeschen of Oosterschen vreemdeling te beschermen.

Achter artikel 52 is waarschijnlijk vergeten te stellen *en goedkeuring van den Aanbesteder.*

Als de strekking van Art. 55 is, om die zaken tot den landraad over te wijzen, zoo heeft dit zijne goede zijde.

ARTIKEL 57.

Als het nieuwe woordenboek voor de Hollandsche taal aan letter L komt, mag het dit Art. niet overslaan, om te verklaren wat in Indie al niet onder het Nederduitsch woord landbouw wettelijk verstaan wordt, dat namentlijk een houdhakker een landbouwer per se is, zijn bijl eene spade of ploeg en het omhakken van bosschen het bewerken van den grond daarstelt:

Landbouw wordt door de wet verstaan: plaats te hebben, onverschillig of er landbouw gedreven wordt of niet!

ARTIKEL 58—60.

Het weidsche Hoofd *Nederlandsch Indie* wordt eindelijk op deszelfs ware grootte gereduceerd.

De *Hoofdbeginselen*, zeer voorzigtig geene *Grondbeginselen* genoemd, worden ter toepassing op geheel Nederlandsch Indie, met uitzondering van een gedeelte van Java hierboven specialijk behandeld, aan den Gouverneur-Generaal overgelaten.

Zoo de Preanger Regentschappen gerekend worden onder het regtstreeksch gezag van den Gouverneur-Generaal te staan, zullen op hen de vorige bepalingen toegepast moeten worden; doch minder bekend met de Inlandsche huishouding aldaar, heb ik het voorgaande alleen geschreven met betrekking tot Midden en Oostelijk Java, voor zooverre dit onder het onmid delijk beheer van het N. I. Gouvernement staat.

ARTIKEL 61. Het is te hopen dat de Redactie van dit Artikel zal worden: Deze Wet treedt *nimmer* in werking.

Wanneer dit ontwerp van wet tot Resumptie gebragt wordt, zoo blijft er te weinig over, wat de proef van onderzoek kan doorstaan met gunstige uitkomst, om niet te moeten concludeeren, dat de ontwerper en de overgroote minderheid van met Java bekende lieden verwacht heeft, dat de meerderheid der Staten-Generaal zich tot eene machine de guerre zal laten gebruiken, en, met meer of minder kennis van zaken, hetzelve zal aannemen, op de eenvoudige betuiging van deugdelijkheid alleen door den Minister en gemelde overgroote minderheid afgelegd.

Heeft echter, hetgeen een zeer heuchelijk verschijnsel zoude daarstellen, de meerderheid in de Staten-Generaal kennis genoeg van deze Indische zaken, om een met reden van wetenschap bekleed gevoelen hieromtrent te bezitten, en zij de waarheid hiervan kent, zij stemme er voor of tegen. Maar diegenen, die, met de hand op het geweten verklaren moeten, hiertoe niet genoegzaam op de hoogte te zijn, dat zij dan ook gedachtig aan hunnen eed als vertegenwoordigers der Natie hunne medewerking weigeren tot het verheffen tot wet van ministeriële besluiten, die zij niet kunnen beoordeelen en het nemen van dergelijke maatregelen laten voor rekening van verantwoordelijkheid van den Minister, zoo hij vermeent ze toch ten uitvoer te moeten en te mogen leggen.

Anders ware het, bijaldien het ontwerp onder anderen inhield:

1°. Toekenning in individueël en erfelijk bezit der Rijstvelden van de gemeente aan den Javaanschen inwoner en bezitter zoolang hij en zijne erven, hunne verpligtingen jegens de gemeente en het bestuur nakomen.

2°. Beperking van den Padjak of grondhuur tot hoogstens een vijfde van de waarde van het product in rijst 's jaars.

3°. Homologatie van het regt van bezit van den ontginner op tagal of droogevelden door hem behoorlijk omheind, op voorwaarden bij 1°. omschreven.

4°. Beperking van in het wilde de bosschen op de bergen en derzelver hellingen om te kappen, ten einde de landbouw geene schade, door daardoor veroorzaakte droogte, kome te lijden.

5°. De verpligting tot Heerendiensten, door de bevolking te verrigten, niet verder uit te strekken dan 1. tot op eenen afstand van circa 6 paal of twee uren van de woonplaats van den dienstpligtige, 2. tot niet meer dan eens in de vijf dagen, 3. tot het hoofd van elk huisgezin of deszelfs plaatsvervanger, hetwelk eene eigene woning heeft.

6°. De afschaffing der blandong-diensten, die voorgesteld is.

7°. Waarborging aan den Javaan van de vrije beschikking over zijnen tijd en in gebruik hebbenden grond, als hij zijne verpligtingen jegens de overheid nakomt, mitsdien intrekking der verpligtte Gouvernements-koffijcultuur, met een overgangstijdperk van vijf jaren, waarna alleen een uitgaand territoriaalregt op de koffij geheven zoude kunnen worden.

8°. De vrijlating aan Europeanen, om contracten met den Inlander te sluiten, ter voortbrenging van producten voor de Europesche markt, behoudens de bevoegdheid van het N.-I. Gouvernement om uitgaande regten op die producten te heffen evenals zulks thans met den tabak plaats heeft.

9°. Niet verlenging van alle suikercontracten door de N.-I. Regering gesloten, op grond van het bovenstaande.

10°. Verkoop van woeste gronden aan Nederlanders of Ingezetenen van Nederlandsch-Indië.

11°. Niet verlenging van verhuur van woeste gronden, zul-

lende deze tegen taxatie in eigendom door den huurder verkregen kunnen worden. En men een tweede ontwerp voorstelde inhoudende:

12°. Regelmatige jaarlijksche vermindering van Amphioenkitten, totdat zij in 10 jaren geheel opgeheven zouden zijn; met verwijzing van den Amphioenschuiver, die zulks dan nog tot levensbehoud noodig had tot de Nederlandsche apotheek; en dergelijke maatregelen meer, die stroken, met den eigendom van den grond van Oostelijk en Midden-Java, aan het Gouvernement behoorende, en met de ontwikkeling van de eigen krachten van Javaan en Europeaan, alsook met de daaruit voortvloeijende bloei van ons Vaderland, al moeten aanvankelijk de directe voordeelen van de schatkist minder worden.

Maar reeds heb ik te lang de aandacht van den welwillenden lezer bezig gehouden. Mogt ik een weinig van mijne overtuiging tot heil van het Vaderland en de N. I. Bezittingen medegedeeld hebben, zal deze mijne arbeid reeds rijkelijk beloond en zal mijn eenigst doel met dit geschrift bereikt zijn.

N.B. Verzonden aan de Ministeries en de Heeren Leden der beide Kamers van de Staten-Generaal, alsmede aan de Kiesvereenigingen in Nederland.

Wordende bij niet ontvangst of bij verzuim, zulks desverkiezende op franco aanvrage door den Boekhandelaar J. DE KRUYFF te Utrecht hersteld.

